

INFORMACJA O ZMIANACH W ZASADACH DOTYCZĄCYCH UPRAWNIĘĆ DO

- ŚWIADCZENIA PIELĘGNACYJNEGO
- SPECJALNEGO ZASIŁKU OPIEKUŃCZEGO
- ZASIŁKU DLA OPIEKUNA

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym zakłada przebudowę od 1 stycznia 2024 r. dotychczasowego systemu świadczeń dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów poprzez:

- 1) wprowadzenie do systemu prawnego nowego świadczenia – świadczenia wspierającego kierowanego bezpośrednio do osoby z niepełnosprawnością w wieku **od ukończenia 18 r. życia**,
- 2) zmiany w warunkach przyznawania funkcjonującego obecnie świadczenia pielęgnacyjnego,
- 3) likwidacja specjalnego zasiłku opiekuńczego.

1. ZMIANY W USTAWIE O Z DNIA 28 LISTOPADA 2003 r. O ŚWIADCZENIACH RODZINNYCH (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.):

1) Specjalny zasiłek opiekuńczy.

Z dniem wejścia w życie ustawy o świadczeniu wspierającym, czyli 1 stycznia 2024 r. zostaje uchylony art. 16a ustawy o świadczeniach rodzinnych regulujący zasady przysługiwania specjalnego zasiłku opiekuńczego. Oznacza to, że od tej daty specjalny zasiłek opiekuńczy nie będzie już przyznawany. Jedynie, na podstawie przepisów przejściowych, zasiłek ten będzie mógł być przyznawany także po 31 grudnia 2023 r. w pewnych przypadkach na zasadzie praw nabytych. Szczegółowe informacje dotyczące przepisów przejściowych regulujących tę kwestię opisane zostały w punkcie 2 niniejszej informacji.

2) Świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach.

Najważniejsze zmiany w przepisach regulujących zasady przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego obowiązujące od 1 stycznia 2024 r. – w tym nowe brzmienie art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych:

- a) świadczenie pielęgnacyjne będzie przysługiwać wyłącznie osobom sprawującym opiekę nad osobą w wieku do ukończenia 18 roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- b) uchylenie warunku rezygnacji lub niepodejmowania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej – oznacza to, że osoby sprawujące opiekę nie będą musiały rezygnować z aktywności zawodowej aby otrzymać świadczenie pielęgnacyjne,
- c) w konsekwencji uchylenia warunku rezygnacji/niepodejmowania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej uchylono również art. 17b ustawy o świadczeniach rodzinnych, czyli przepis uzależniający przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego rolnikom, małżonkom rolników lub domownikom od warunku zaprzestania prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym. W związku z tym, uchylono również w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników przepisy dotyczące opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za te osoby (składki do KRUS na dotychczasowych zasadach będą opłacane tylko w przypadku osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy i zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów dotychczasowych – art. 63 ust. 15 ustawy o świadczeniu wspierającym),

- d) uchylenie art. 17 ust. 1a, czyli przepisu, który wskazał kolejność osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego,
- e) uchylenie art. 17 ust. 1b, czyli przepisu warunkującego przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego od daty powstania niepełnosprawności,
- f) uchylenie negatywnej przesłanki uniemożliwiającej przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego, jeśli osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, lub świadczenia pieniężnego przyznanego na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 lutego 2023 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym członkom rodziny funkcjonariuszy lub żołnierzy zawodowych, których śmierć nastąpiła w związku ze służbą albo podjęciem poza służbą czynności ratowania życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia,
- g) uchylenie art. 27 ust. 5 ustawy o świadczeniach rodzinnych, ograniczającego zbiegi wymienionych w tym przepisie świadczeń rodzinnych,
- h) zmianie uległ również katalog osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych **świadczenie pielęgnacyjne przysługuje** matce albo ojcu, innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359 oraz z 2022 r., poz. 2140) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, opiekunowi faktycznemu dziecka, rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego jeżeli sprawują opiekę nad osobą w wieku **do ukończenia 18. roku życia** legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- i) w/w osobom, z wyłączeniem dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektora regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej i dyrektora interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego sprawującym opiekę nad więcej niż jedną osobą w wieku do ukończenia 18. roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji wysokość świadczenia pielęgnacyjnego podwyższa się o 100% na drugą i każdą kolejną osobą, nad którą sprawowana jest opieka,

Opisane wyżej, nowe warunki przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego, które obowiązują będą od 1 stycznia 2024 r. nie dotyczą osób, które na zasadzie praw nabytych, będą pobierać to świadczenie na podstawie przepisów dotychczasowych (w oparciu o przepis przejściowy – art. 63 u. ś.w.).

- j) nowym przepisem, który zacznie obowiązywać od 1 stycznia 2024 r. jest art. 17 ust. 4a, z godnie z którym w przypadku śmierci osoby wymagającej opieki, osoba sprawująca opiekę zachowuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego do ostatniego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpił zgon osoby wymagającej opieki. Analogiczna regulacja obowiązująca od 1 stycznia 2024 r. dotyczyć również będzie osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna i została ona

uregulowana w art. 63 ust. 12 ustawy o świadczeniu wspierającym (dotyczyć będzie jednak tylko przypadków, gdy śmierć osoby wymagającej opieki nastąpiła po 31 grudnia 2023 r.).

2. PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

Wprowadzając istotne zmiany w warunkach przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego oraz uchylając specjalny zasiłek opiekuńczy, ustawa o świadczeniu wspierającym wprowadza jednocześnie przepisy mające na celu pełną ochronę praw nabytych osób, które nabyły bądź nabędą na starych, obowiązujących przed wejściem w życie ustawy, tj. do 31 grudnia 2023 r. przepisach, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego. Osoby te będą mogły w dalszym ciągu pobierać wymienione świadczenia zgodnie z dotychczasowymi przepisami.

Prawo do tych świadczeń na zasadach dotychczasowych zostało uregulowane w art. 63 ustawy o świadczeniu wspierającym, w związku z tym:

- 1)** w sprawach o świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390 z późn. zm.), do których prawo powstało do dnia 31 grudnia 2023 r., stosuje się przepisy dotychczasowe,
- 2)** osoby, którym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym albo od dnia wejścia w życie ustawy, na zasadach obowiązujących do dnia 31 grudnia 2023 r., przyznane zostało co najmniej do dnia 31 grudnia 2023 r. prawo do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego - zachowują, na zasadach obowiązujących do dnia 31 grudnia 2023 r., prawo odpowiednio do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego, nie dłużej jednak niż do końca okresu, na który prawo zostało przyznane,
- 3)** osoby, o których mowa wyżej zachowują prawo odpowiednio do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego na zasadach obowiązujących do dnia 31 grudnia 2023 r., również w przypadku, gdy osobie nad którą sprawują opiekę zostało wydane nowe orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie o niepełnosprawności. Warunkiem zachowania prawa odpowiednio do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego na zasadach określonych w zdaniu pierwszym jest złożenie wniosku o nowe orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo o niepełnosprawności w terminie 3 miesięcy od dnia następującego po dniu, w którym upłynął termin ważności dotychczasowego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o niepełnosprawności, a następnie złożenie wniosku o ustalenie prawa odpowiednio do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego w terminie 3 miesięcy, licząc od wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo o niepełnosprawności,
- 4)** prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego na zasadach określonych wyżej przysługuje również po upływie okresu zasiłkowego w rozumieniu ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, na który prawo zostało przyznane, jeżeli wniosek o ustalenie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego na nowy okres zasiłkowy zostanie złożony w terminie 3 miesięcy od dnia następującego po dniu, w którym zakończył się dotychczasowy okres zasiłkowy,
- 5)** kwoty przysługującego na podstawie przepisów dotychczasowych:
 - a)** świadczenia pielęgnacyjnego - podlegają waloryzacji w trybie i na zasadach określonych w art. 17 ust. 3a-3d ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
 - b)** specjalnego zasiłku opiekuńczego - podlegają weryfikacji w trybie i na zasadach określonych w rozdziale 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,

- 6) świadczenie pielęgnacyjne albo specjalny zasiłek opiekuńczy, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych albo zasiłek dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, nie przysługują, jeżeli osoba wymagająca opieki ma przyznane prawo do świadczenia wspierającego,
- 7) w przypadku, gdy osoba wymagająca opieki lub osoba uprawniona do jej reprezentowania złożyły wniosek o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego postępowanie z wniosku o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna zawiesza się do czasu rozstrzygnięcia sprawy z wniosku o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego,
- 8) w przypadku podjęcia zawieszzonego postępowania, o którym mowa wyżej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna, ustala się po dokonaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych rozstrzygnięcia sprawy z wniosku o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego,
- 9) wypłata świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna podlega wstrzymaniu, jeżeli osoba wymagająca opieki lub osoba uprawniona do jej reprezentowania złożyła wniosek o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego,
- 10) w przypadku odmowy przyznania osobie wymagającej opieki świadczenia wspierającego lub pozostawienia wniosku o to świadczenie bez rozpatrzenia, odpowiednio świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna wypłaca się od miesiąca, w którym wstrzymano ich wypłatę do końca okresu na jaki je przyznano, jeżeli osoba spełnia warunki określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- 11) za nienależnie pobrane świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna, uważa się świadczenie lub zasiłek wypłacone za okres, za który osoba wymagająca opieki otrzymała świadczenie wspierające. Nienależnie pobrane świadczenie podlega zwrotowi łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie i do zwrotu zobowiązany jest opiekun,
- 12) **osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna zobowiązana jest do niezwłocznego powiadomienia Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzychodzie o złożeniu wniosku o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego przez osobę niepełnosprawną lub osobę uprawnioną do jej reprezentowania,**
- 13) w przypadku śmierci osoby wymagającej opieki, osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne albo specjalny zasiłek opiekuńczy, albo zasiłek dla opiekuna zachowuje, do ostatniego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpił zgon osoby wymagającej opieki, prawo odpowiednio do świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego albo do zasiłku dla opiekuna, chyba że zgon osoby wymagającej opieki nastąpił przed dniem 1 stycznia 2024 r.

Osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne albo specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna w przypadku śmierci osoby wymagającej opieki nie traci prawa odpowiednio do:

- a) świadczenia rodzicielskiego, o którym mowa w art. 17c ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- b) dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- c) świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego albo zasiłku dla opiekuna, pomimo podjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub ustalenia tej osobie prawa do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym lub świadczenia pieniężnego przyznanego na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 lutego 2023

r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym członkom rodziny funkcjonariuszy lub żołnierzy zawodowych, których śmierć nastąpiła w związku ze służbą albo podjęciem poza służbą czynności ratowania życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia. W tym przypadku (tzn. art. 63 ust. 12 ustawy) - wójt, burmistrz lub prezydent miasta nie opłaca składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne albo specjalny zasiłek opiekuńczy, albo zasiłek dla opiekuna;

- 14)** do osób pobierających na podstawie przepisów dotychczasowych świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna, stosuje się przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników brzmieniu dotychczasowym.

Osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne, która sprawuje opiekę nad dzieckiem w wieku do ukończenia 18. roku życia i która będzie chciała po 31 grudnia 2023 r. otrzymać świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach (czyli z możliwością podejmowania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej bez ograniczeń) musi po tej dacie zrezygnować z pobierania świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie starych przepisów i złożyć wniosek o przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie nowych przepisów.